

Velkommen til temaaften om grøn omstilling for Viborg Stift

Program

17.30	Velkomst v. Carsten Hoffmann	19.00	Let forplejning
17.35	Grøn omstilling i folkekirken v. Jesper Rønn Kristiansen, projektleder i Folkekirken Grønne Omstilling	19.30	Miljø- og klimavenlig arealforvaltning af folkekirkenes jorder. v. Jesper Rønn Kristiansen, Folkekirken Grønne Omstilling
18.05	Det grønne ansvar v. biskop Henrik Stubkjær	20.00	Kaffe
18.15	Mere biodiversitet på kirkegårde v. Mogens Dueholm, kirkegårdskonsulent i Viborg Stift	20.15	Workshop – inspiration til arbejdet med grøn omstilling v. Folkekirkenes Grønne Omstilling
18.45	Grønne initiativer på Viborg Kirkegård v. Allan K. Rask, kirkegårdsleder	21.00	Tak for i aften

En lærke letted, og tusind fulgte

1. En lærke letted, og tusind fulgte,
og straks var luften et væld af sang.
De tusind tårne tog til at tone,
så landet fyldtes af klokkers klang,
og byer blomstred i rødt og hvidt,
og det var forår og Danmark frit.

2. Det var en morgen som tusind andre
og ingen morgen i tusind år,
da Danmark vågned med klare øjne
til glædestimer og frimandskår,
og landet lyste fra sund til klit,
for det var forår og Danmark frit.

3. Vi mindes stille de tapre døde,
hvis navne lever i Danmarks navn,
og takken søger til dem, der segned',
og dem, der sidder med tunge savn.
Gud trøste dem, der har lidt og stridt,
til det blev forår og Danmark frit.

4. Men du, som styrter de stoltes riger
og løser fangne af bolt og bånd,
dig flyver hjerternes tak i møde,
vor skæbne er i din stærke hånd.
Nu er det forår og Danmark frit.
Velsign det, Herre, fra sund til klit.

Velkommen til temaaften om grøn omstilling for Viborg Stift

Program

17.30	Velkomst v. Carsten Hoffmann	19.00	Let forplejning
17.35	Grøn omstilling i folkekirken v. Jesper Rønn Kristiansen, projektleder i Folkekirken Grønne Omstilling	19.30	Miljø- og klimavenlig arealforvaltning af folkekirkenes jorder. v. Jesper Rønn Kristiansen, Folkekirken Grønne Omstilling
18.05	Det grønne ansvar v. biskop Henrik Stubkjær	20.00	Kaffe
18.15	Mere biodiversitet på kirkegårde v. Mogens Dueholm, kirkegårdskonsulent i Viborg Stift	20.15	Workshop – inspiration til arbejdet med grøn omstilling v. Folkekirkenes Grønne Omstilling
18.45	Grønne initiativer på Viborg Kirkegård v. Allan K. Rask, kirkegårdsleder	21.00	Tak for i aften

FOLKEKIRKENS GRØNNE OMSTILLING

Jesper Rønn Kristiansen, projektleder i Folkekirken's Grønne Omstilling

Viborg Stift 9. april 2024

Program

- Folkekirken's Grønne Omstilling, hvem, hvad, hvorfor?
- Hvor kan vi starte? CO₂ ned og biodiversitet op
- Igangværende og kommende indsatser

Hvem er Folkekirkenes Grønne Omstilling?

Styregruppen

Bispekollegiet

Peter Birch (formand)

Kirkeministeriet

Martin Barnkob Lindgreen

Provsteforeningen

Esben Thusgaard

Landsforeningen af menighedsråd

Margrethe Winther-Nielsen

Lægt medlem

Jens Krogh, økologisk landmand

Projektgruppen

Programleder

Lene M. Krabbesmark

Projektleder

Jesper Rønn Kristiansen

Projektmedarbejder

Jonatan Haslund-Gjerrild

Projektmedarbejder

Lærke M.K. Futtrup

Kommunikationsmedarbejder

Tove Stausholm Krogsgaard

Hvorfor skal folkekirken prioritere en grøn omstilling?

- Folkekirken er Danmarks største civilsamfundsorganisation
- Folkekirken er Danmarks tredje største jordbesidder
- Folkekirken råder over bygninger og kirkegårde i hele landet
- Den danske klimalov fra 2020 – Fælles indsats for at komme i mål med 70% reduktion.

Hvordan skal folkekirken prioritere en grøn omstilling?

- CO₂-udledning/biodiversitet
- Økonomi
- Værdier
- Forpligtelser
- Interesser
- Vaner og historik

Skovplantning ved Sandby Kirke – Lolland Falster
(lave frugttræer indenfor fredningszonen)

Målsætning for kirkens jorder

- Landbrugsjord omlægges til mere klima- og miljøvenlig arealanvendelse
- Natur og biodiversitet skal fremmes
- Hindringer for at ændre anvendelsen af jorderne skal fjernes

Jordvarmeanlægget i Hjadstrup præstegård - Fyn

Foto: Ard Jongsma

Målsætning for energiforbrug

CO₂-udledningen fra bygninger skal reduceres

- Energiforbrug skal gennemgås
- Energiforbedrende indsatser skal prioriteres
- Nyanskaffelser skal være miljø- og energirigtige

Affaldssortering på Løsning kirkegård -
Haderslev

Målsætning for affald

- Affald skal kildesorteres og genanvendes
- Genanvendelse skal være på niveau med husholdninger
- Affald skal genanvendes lokalt

Graveren i Foldby og Søften er selvforsynende hele året rundt med blomster fra kirkegårdens skærehave - Aarhus
Foto: Frank Jensen

Målsætning for indkøb og transport

- Indkøb skal være så miljørigtigt som muligt
- Varetransport skal være så miljørigtigt som muligt
- Persontransport skal være så miljørigtigt som muligt

Målsætning for inspiration og samskabelse

Folkekirkens arbejde med den grønne omstilling skal inspirere det omgivende samfund

- Ansatte og frivillige er ambassadører for grøn omstilling i lokalsamfundene
- Folkekirken er en aktiv stemme i debatter
- Folkekirken samskaber med andre aktører om konkrete tiltag

Grøn omstilling, overordnede mål

CO₂-reduktion ↓ og biodiversitets-forøgelse ↑

Udledning

- Forbrænding af fossile brændstoffer (Kul, olie, gas)
- Ændring af arealanvendelse (skovrydning, tørlægning af vådområder mm.)

Optag

- Naturligt optag fx planter
- Ccs (Carbon capture storage)

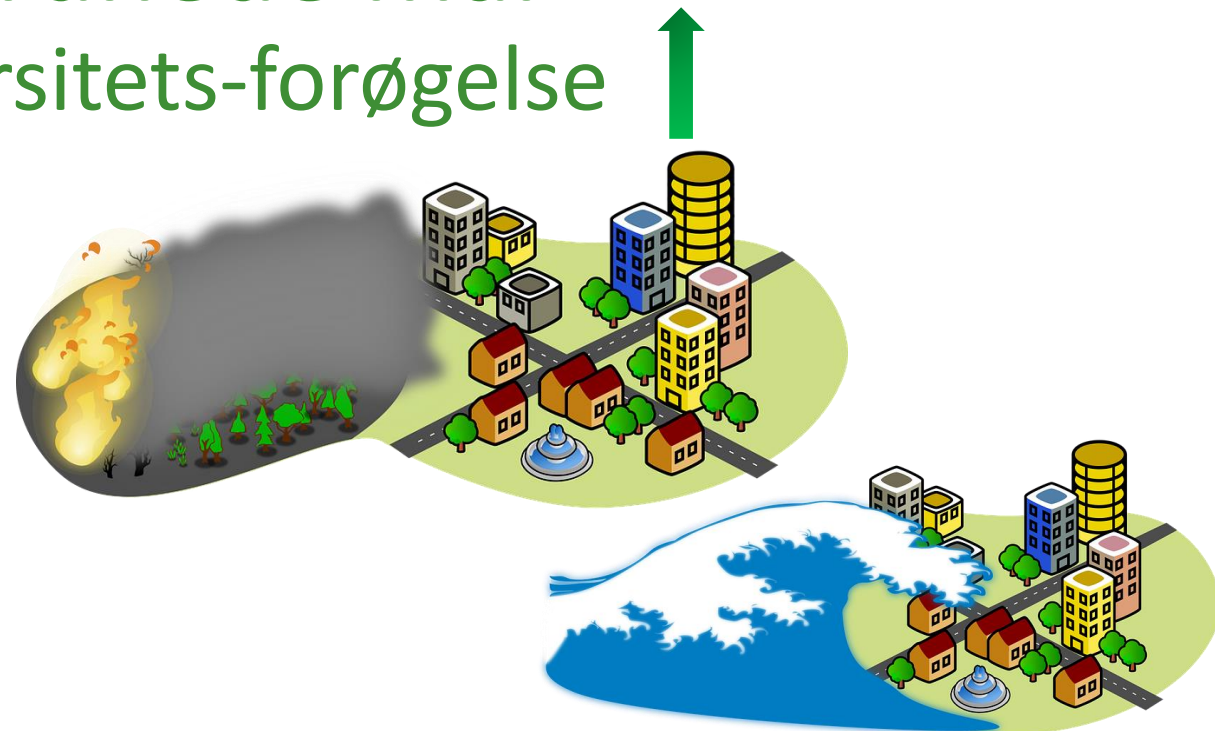

Grøn omstilling, overordnede mål

CO₂-reduktion ↓ og biodiversitets-forøgelse ↑

Temperaturen på jorden stiger
= Øget risiko for ekstreme
naturfænomener

Folkekirken kan bidrage ved at:
Reducere udledning fra bygninger, indkøb mm.
Øge optag og reducere udledning med miljø- og klimavenlig
arealanvendelse.

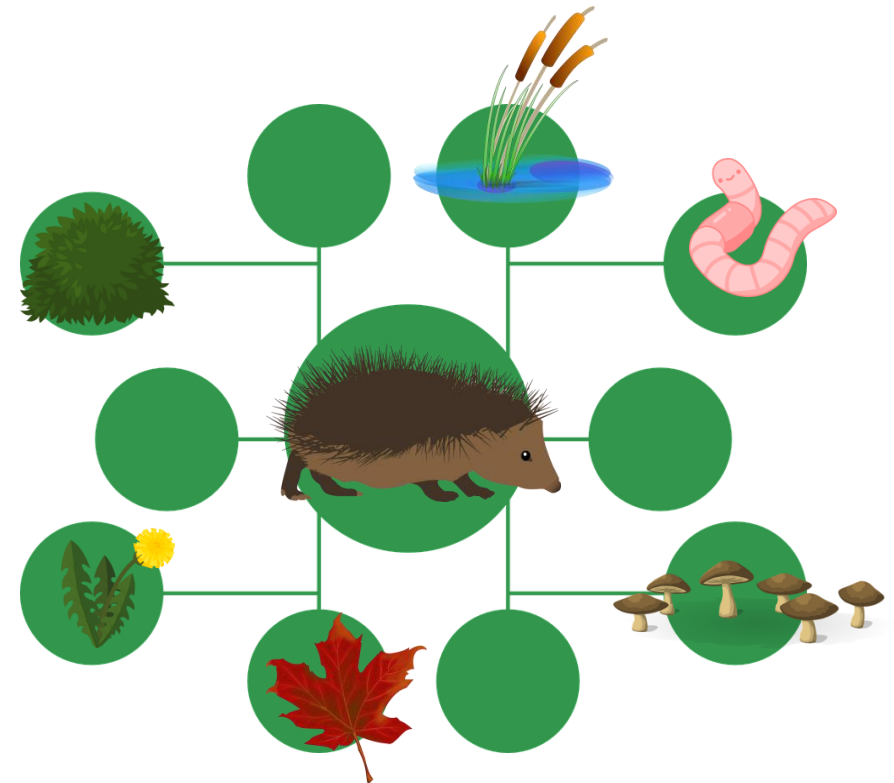
Grøn omstilling, overordnede mål

CO₂-reduktion ↓ og biodiversitets-forøgelse ↑

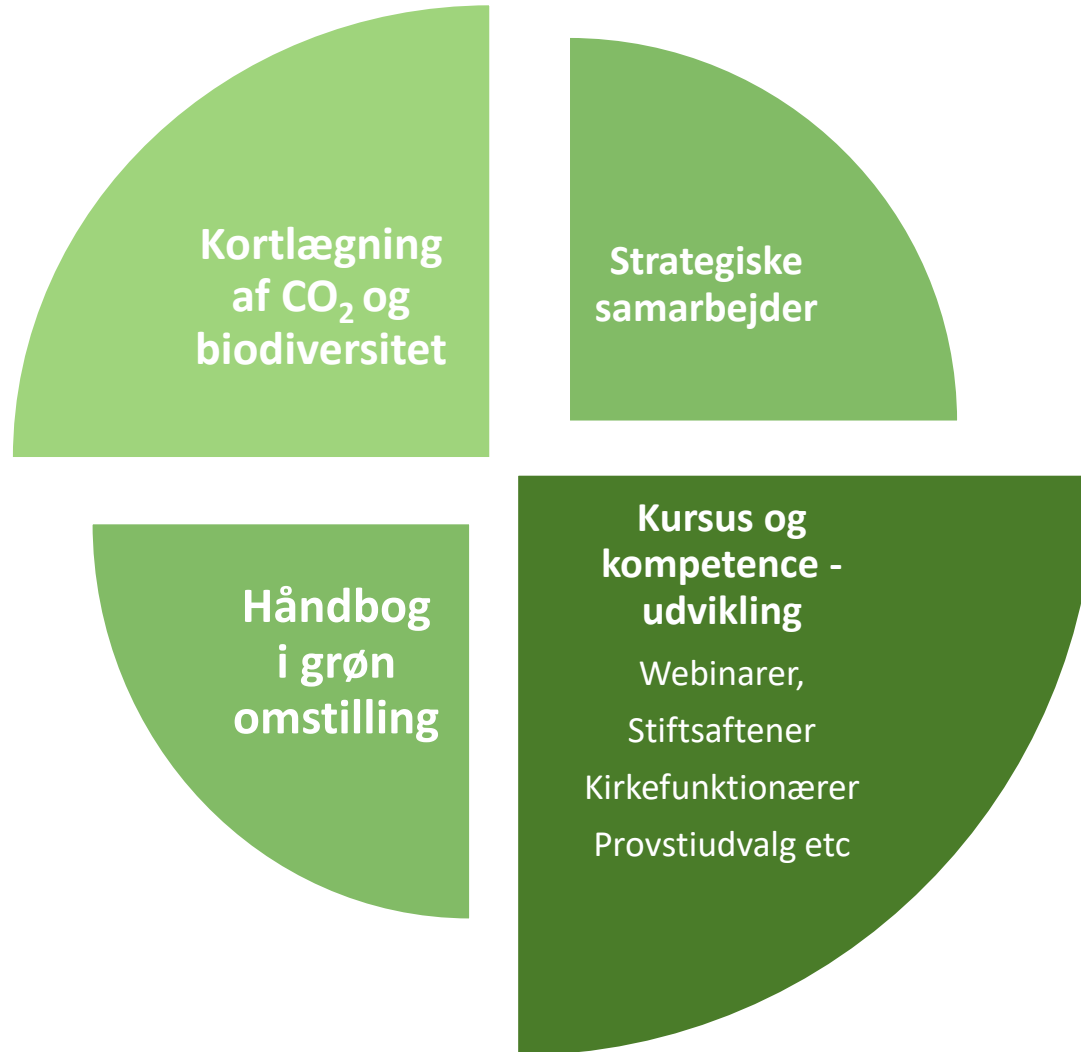
- Biodiversitet er mangfoldighed af arter
- Menneskelig aktivitet → Levesteder forsvinder og arter trues og uddør.
- Biodiversitets forøgelse → lade naturen være vild, hvor det er muligt og forskelligartet

Kirkens jorder og grønne arealer er fordelt som en enorm ressource af potentielle biorefugier!!

Indsatser i Folkekirkenes Grønne Omstilling

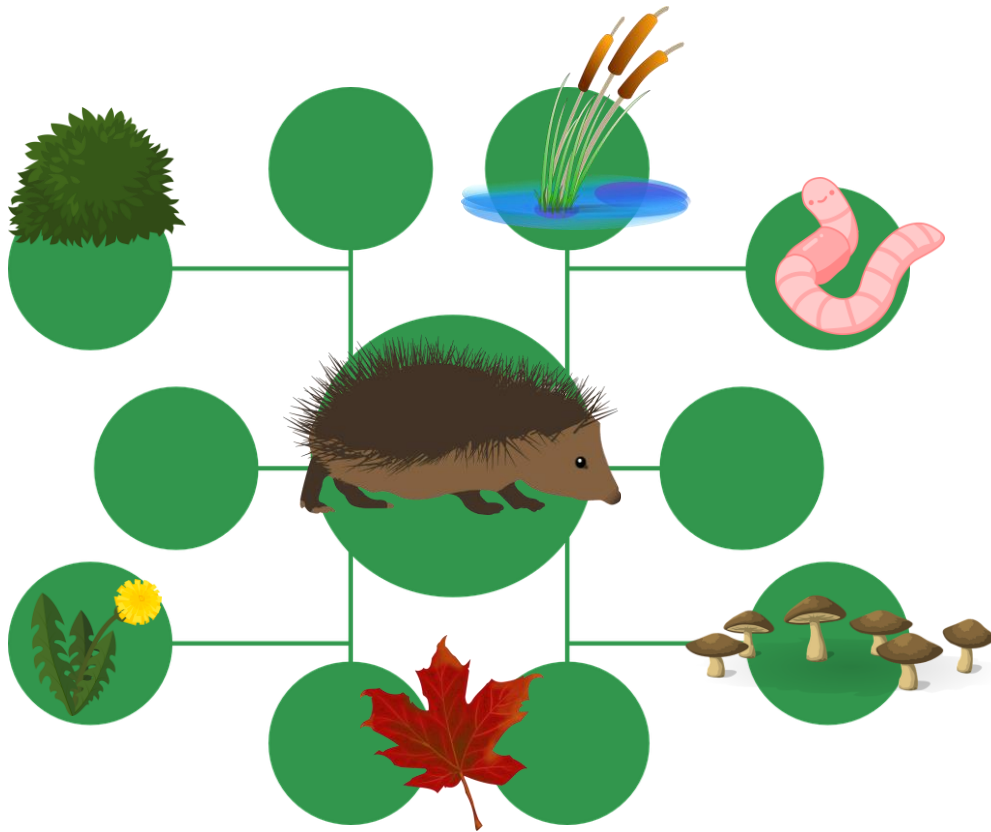

Find det hele på

www.folkekirkenesgrønneomstilling.dk

Følg med i nyhedsbrevet!

Folkekirkenes klimaaftryk og biodiversitet på kirkegårde

FOLKEKIRKENES
GRØNNE OMSTILLING

WEBINAR ONSDAG D. 17/4 KL. 16

FOLKEKIRKENS KLIMAAFTRYK
OG BIODIVERSITET PÅ
KIRKEGÅRDENE

Hør mere om:

- Kortlægningens vigtigste resultater
- Introduktion til det digitale dashboard
- Hvordan menighedsråd kan bruge kortlægningen i arbejdet med grønne tiltag

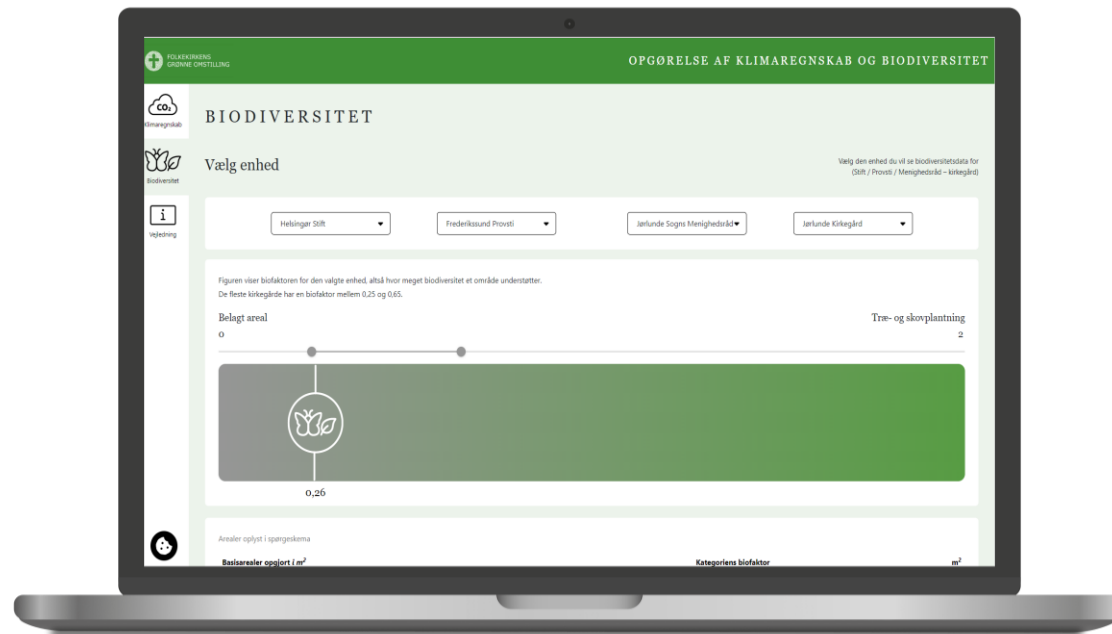
Tilmeld dig på:
folkekirkensgrønneomstilling.dk
eller scan QR-koden

FOLKEKIRKENS
GRØNNE OMSTILLING

Folkekirkenes klimaftryk og biodiversitet på kirkegårdene

Digitalt dashboard med data på stifts-, provsti- og sogneniveau

Pixi-rapport med vigtigste resultater og anbefalinger

FOLKEKIRKENES
GRØNNE OMSTILLING

www.folkekirkenesgrønneomstilling.dk/baseline

**Overblik folkekirkens jorder
Marker
Skov
Kirkegårde, kirker
m.m.**

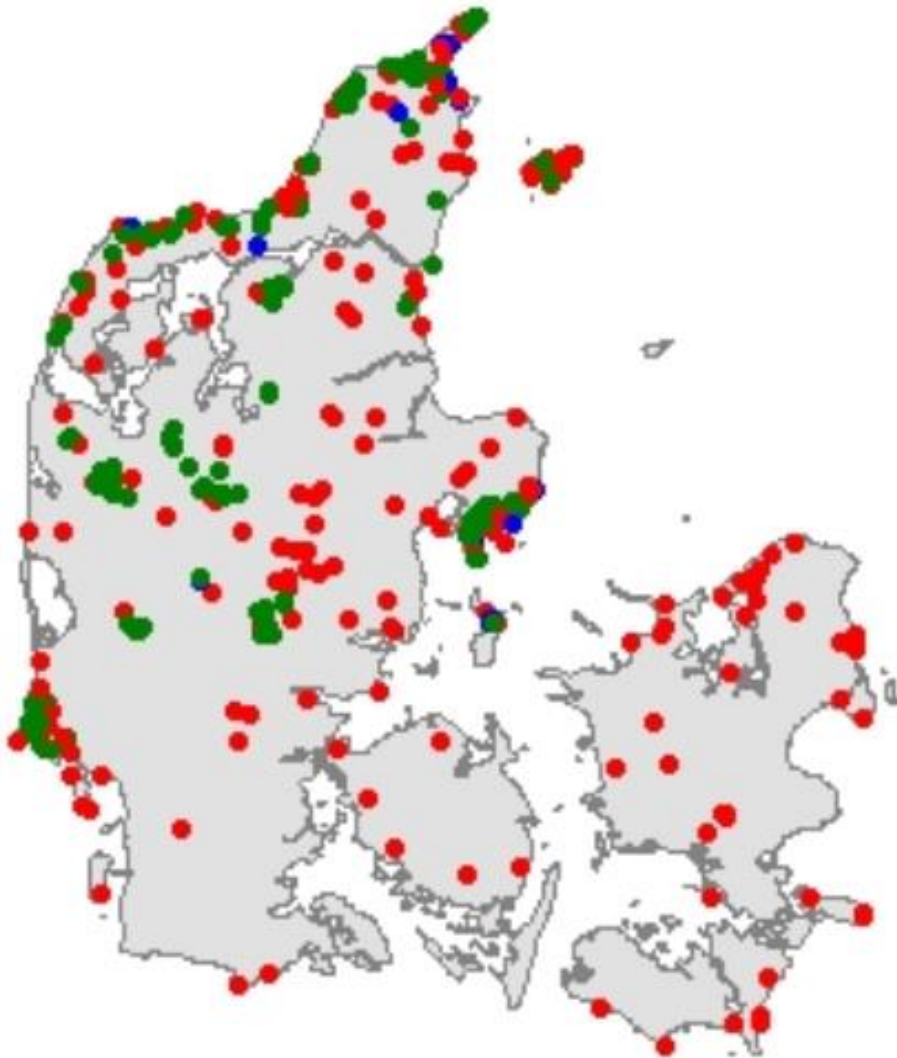

www.folkekirkensgrønneomstilling.dk/gis

Forekomst af Kommabredpande 1886 - 2023 *Hesperia comma*

Antal lokaliteter = 472
Genereret 27-8-2023
© Naturbasen ApS

- efter 2013
- før 2013
- før og efter 2013

Kort/figur: naturbasen.dk

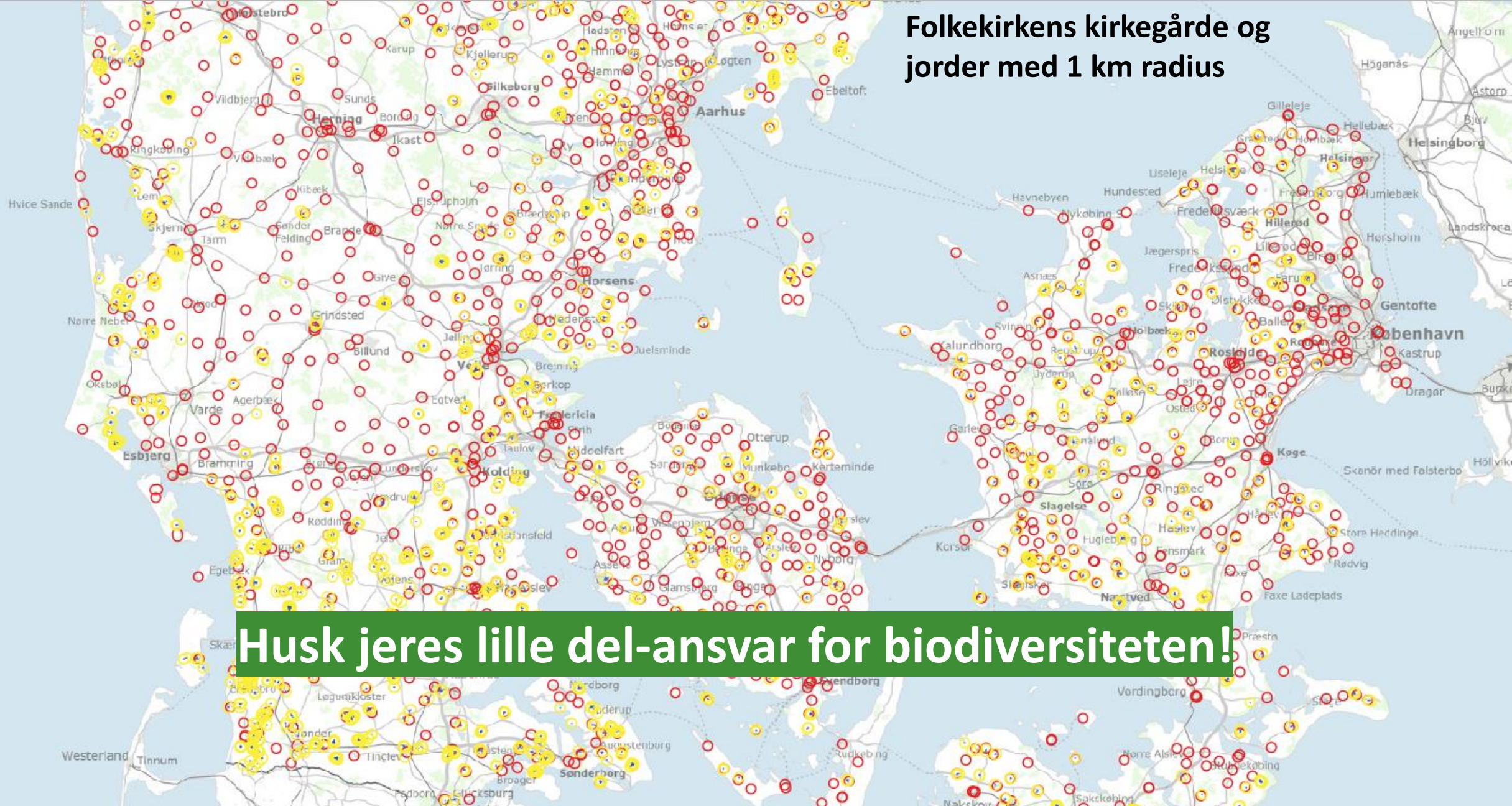

Foto: Linda Høgh Vendelbo

Kommabredpande 2 km sværmeradius
i fødesøgning.

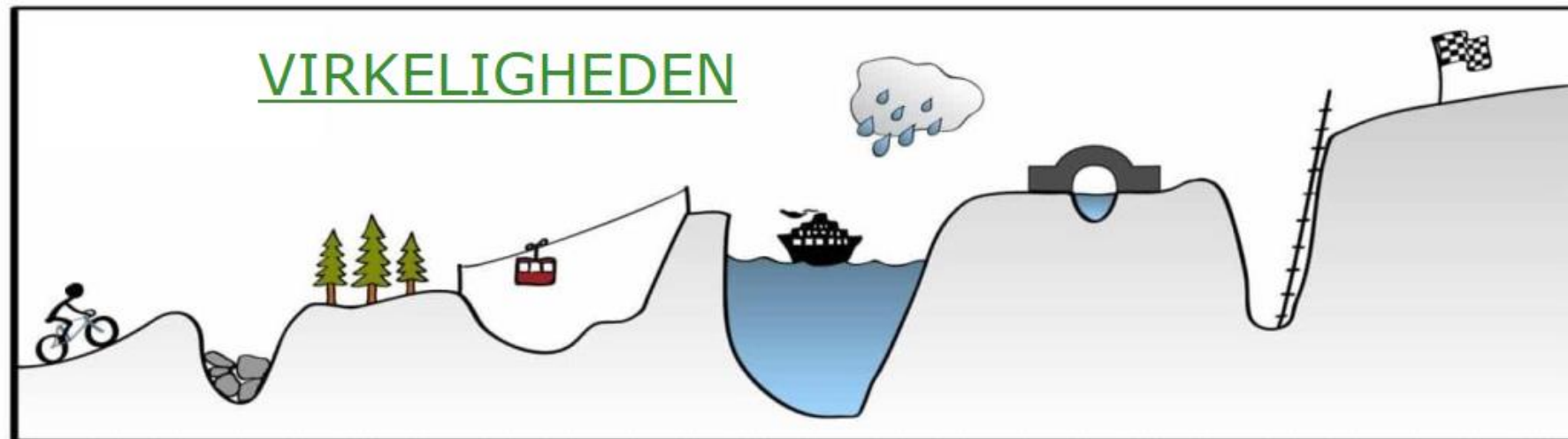

Folkekirkens kirkegårde og jorder med 1 km radius

Husk jeres lille del-ansvar for biodiversiteten!

Grøn omstilling i teori og praksis

Velkommen til temaaften om grøn omstilling for Viborg Stift

Program

17.30	Velkomst v. Carsten Hoffmann	19.00	Let forplejning
17.35	Grøn omstilling i folkekirken v. Jesper Rønn Kristiansen, projektleder i Folkekirken Grønne Omstilling	19.30	Miljø- og klimavenlig arealforvaltning af folkekirkenes jorder. v. Jesper Rønn Kristiansen, Folkekirken Grønne Omstilling
18.05	Det grønne ansvar v. biskop Henrik Stubkjær	20.00	Kaffe
18.15	Mere biodiversitet på kirkegårde v. Mogens Dueholm, kirkegårdskonsulent i Viborg Stift	20.15	Workshop – inspiration til arbejdet med grøn omstilling v. Folkekirkenes Grønne Omstilling
18.45	Grønne initiativer på Viborg Kirkegård v. Allan K. Rask, kirkegårdsleder	21.00	Tak for i aften